

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دیباچه:

مشروح مذاکرات جلسات علنی مجلس شورای اسلامی از جمله مهمترین اسناد پشتیبان قوانین است که مورد توجه مقامات و مسئولان مرتبط با جریان قانونگذاری و آحاد جامعه به ویژه پژوهشگران عرصه تقنینی می باشد.

نخستین بار در ۸ آذر ۱۳۰۵ مصادف با دوره ششم مجلس شورای ملی قانون اجازه طبع و انتشار مشروح مذاکرات جلسات علنی مجلس تصویب و از جلسه ۳۵ این دوره مذاکرات مجلس چاپ گردید. در قانون بودجه سال ۱۳۲۵ نیز مجوز چاپ ادوار اول تا ششم مجلس شورای ملی که فاقد نسخ چاپی مذاکرات بود صادر شد. در آن زمان روزنامه رسمی با همکاری اداره کل تندنویسی و چاپخانه مجلس مکلف به انتشار مشروح مذاکرات شدند و از ۱۵ دی ماه ۱۳۳۶ اداره قانون گذاری مجلس شورای ملی مکلف شد مشروح مذاکرات جلسات علنی را به انضمام قوانین برای انتشار به روزنامه رسمی بدهد.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی طبق اصل ۶۹ قانون اساسی گزارش مصوبات جلسات علنی مجلس می بایست برای اطلاع عموم منتشر شود. این وظیفه در حال حاضر برعهده اداره تدوین مذاکرات زیر نظر اداره کل تدوین قوانین است که براساس ماده ۱۱۲ آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی موظف است مذاکرات کامل هر جلسه را همراه با مصوبات، ثبت و ضبط نماید و در اختیار نمایندگان قرار دهد.

در گذشته (مجلس شورای ملی) نحوه کار اداره تندنویسی به علت نبود سیستم ضبط صدا این گونه بود که چهار نفر کارشناس تندنویس به همراه یک نفر سرپرست یا مسئول موسوم به «مقطع» در صحن علنی مجلس حضور پیدا می کردند. شخص مقطع در بین چهار نفر قرار می گرفت و به محض شروع جلسه و آغاز صحبت، دستور می داد نفر اول از سمت راست مبادرت به نوشتن صحبت های ناطق کند. هر تندنویس سه جمله از صحبت های ناطق را به سرعت حفظ و شروع به نوشتن آنها می کرد. زمانی که جمله دوم ناطق به پایان می رسید به دستور مقطع نفر دوم از ابتدای جمله سوم شروع به نوشتن می کرد، در حالی که نفر اول نیز جمله سوم را می نوشت. از آنجاکه هر تندنویس سه جمله را حفظ می کرد جمله سوم بین نفر اول و دوم مشترک بود و مقطع مطمئن می شد نقصی در نوشتار پیش نیامده است. طبق این شیوه نفرات سوم و چهارم نیز به ترتیبی که ذکر شد تندنویسی مذاکرات را انجام می دادند. در نهایت تمام نوشته های تندنویس ها جمع آوری و ادغام می شد و با شماره گذاری صفحات و حذف زوائد، مشروح مذاکرات مجلس چاپ می شد بدون اینکه کلمه ای از قلم افتاده باشد.^۱

---

۱ - ماهنامه همکاران (نشریه اداری مجلس شورای اسلامی)، دوره هشتم، شماره ۱، دیماه ۱۳۸۹، ص ۳.

در حال حاضر فرآیند تدوین مشروح مذاکرات با استفاده از تجهیزات صوتی، تصویری و الکترونیکی^۱، با صحن‌نگاری آغاز و با ویرایش نهایی به پایان می‌رسد. برخی مکالمات و رخداد‌های صحن علنی مجلس به شکلی است که ممکن است ضبط نشده باشد، لذا یکی از کارشناسان خبره اداره تدوین مذاکرات به عنوان صحن‌نگار در جلسه علنی حضور می‌یابد تا با نکته‌برداری از روند مذاکرات به تدوین بهتر و کامل‌تر مشروح مذاکرات کمک کند. صوت هر جلسه که معمولاً ۴ ساعت می‌باشد، به بخش‌های ۳۰ دقیقه‌ای تقسیم می‌شود. پس از تحریر صوت دریافت‌شده که متن مکتوب آن حدود ۳۰ صفحه است، بدون دخل و تصرف و با رعایت قواعد دستور زبان و نگارش فارسی تحریر می‌یابد. کارشناسان اداره تدوین مذاکرات با استفاده از یادداشت‌های صحن‌نگاری و با تطبیق صوت دریافتی اقدام به بازبینی، مقابله و بازخوانی مطالب می‌نمایند. پس از اعمال اصلاحات مرحله قبل، یکی از کارشناسان مجرب متن را بازنگری می‌کند، سپس با ادغام همه بخش‌ها و غلط‌گیری و ویرایش نهایی، متن کامل مشروح مذاکرات که حاصل یک کار گروهی است آماده چاپ و انتشار می‌شود.

مشروح مذاکرات هر جلسه با رعایت سلسله‌مراتب اداری پس از تأیید و امضای رئیس آن جلسه علنی چاپ و ضمن توزیع بین نمایندگان مجلس، در روزنامه رسمی منتشر می‌شود^۲. نسخ امضایی و معمولی مشروح مذاکرات در قالب مجلدات نفیس در قطع رحلی بزرگ چاپ و نسخه‌هایی از آن برای نگهداری و بهره‌برداری علاوه بر اداره تدوین مذاکرات به کتابخانه مجلس شورای اسلامی، کتابخانه ملی و برخی مقامات ارسال می‌گردد.

جلسات رسمی مجلس شورای اسلامی با زنگ رئیس جلسه و تلاوت قرآن کریم آغاز و مقارن فریضه ظهر و زنگ رئیس جلسه پایان می‌یابد. فعالیت‌های تقنینی و نظارتی نمایندگان در این جلسات شامل اعلام وصول طرح‌ها و لوایح، رسیدگی به گزارش‌های کمیسیونی و انتخاب برخی مقامات (مانند حقوق‌دانان شورای نگهبان و رئیس و دادستان دیوان محاسبات)، رأی اعتماد به وزرا و استیضاح آنان و بسیاری از رویدادهای دیگر از قبیل مراسم افتتاحیه و اختتامیه مجلس، مراسم تحلیف رئیس‌جمهور، نطق‌ها، مذاکرات، تذکرات، بیانیه‌ها و بیانات به‌عمل‌آمده در صحن، همگی در مشروح مذاکرات مجلس انعکاس می‌یابد. از این‌رو، مشروح مذاکرات مجلس نزد مردم به طور عموم و محققین و دستگاه‌های اجرایی به طور خاص گنجینه گرانبها و ارزشمندی از مطالب

---

۱ - علاوه بر تجهیزات صوتی و تصویری مجلس شورای اسلامی در صحن علنی، اداره تدوین مذاکرات متناسب با تعداد کارشناسان خود از دستگاه‌های مختلف و ویژه‌ای بهره می‌برد، از جمله نرم‌افزار مخصوص تقسیم صوت، دستگاه دیکتافون برای پخش صوت (که با فشار دادن پا بر روی پدال مخصوص کار می‌کند)، هندزفری برای گوش دادن و از همه مهمتر رایانه برای تحریر الکترونیکی صوت.

۲ - مراحل تدوین، چاپ، انتشار و توزیع مشروح مذاکرات بر اساس دو نمونه کاربرگ است که برای این امور تنظیم و مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرد.

تقنینی، نظارتی، سیاسی، اجتماعی، تاریخی، ادبی و فرهنگی محسوب می‌شود. به بیان دیگر، مشروح مذاکرات جلسات علنی مجلس شورای اسلامی درحقیقت کارنامه مکتوب مجلس به شمار می‌رود و از این طریق آیندگان می‌توانند پیشینه قوه مقننه را دریابند.

مجلس شورای اسلامی تاکنون ده دوره چهارساله را سپری کرده است. از دوره نهم مجلس شورای اسلامی نگارش مشروح مذاکرات در مقایسه با دوره‌های قبل از روش و اسلوب نظام‌یافته‌تری برخوردار شد و با استفاده از نکات و ظرایف ویراستاری طرح و سبک مناسبی پیدا کرد. براین‌اساس، طرح همسان‌سازی مشروح مذاکرات دوره اول تا هشتم با سبک و سیاق جدید علاوه بر بازآفرینی مشروح مذاکرات ادوار اول تا چهارم، که فاقد نسخ الکترونیکی بود، با اهتمام اداره کل تدوین قوانین شروع و به سرانجام رسید.

معاونت قوانین

اداره کل تدوین قوانین

بهمن ماه ۱۳۹۸

جمهوری اسلامی ایران
قوه مقننه

مشروح مذاکرات مجلس شورای اسلامی

جلسه یکم

(۱)

۷ خرداد ماه ۱۳۵۹ هجری شمسی
۱۳ رجب ۱۴۰۰ هجری قمری

(نسخه بازآفرینی)

دوره اول - اجلاس اول
۱۳۶۰ - ۱۳۵۹

جلسه ساعت نه روز چهارشنبه به ریاست آقای یداله سجابی «رئیس سنی» رسمیت یافت

عناوین مندرجات:

- ۱- تلاوت آیاتی از قرآن مجید
- ۲- افتتاح مجلس با بیانات آقای مهدوی کنی سرپرست وزارت کشور
- ۳- استقرار هیأت رئیسه سنی در جایگاه هیأت رئیسه و بیانات آقای یداله سجابی رئیس سنی
- ۴- قرائت پیام رهبر انقلاب اسلامی ایران حضرت امام خمینی توسط حجت الاسلام سیداحمد خمینی
- ۵- بیانات آقای سیدابوالحسن بنی صدر رئیس جمهور
- ۶- خواندن سرود انقلاب توسط جوانان حسینیه ارشاد
- ۷- قرائت پیام شورای نگهبان توسط آقای مهدوی کنی عضو شورای نگهبان
- ۸- ادای سوگند نمایندگان
- ۹- امضاء قسم نامه و اعلام ختم جلسه و تاریخ تشکیل جلسه آینده

جلسه ساعت یازده و ده دقیقه به ریاست آقای یداله سجابی «رئیس سنی» پایان یافت

۱- تلاوت آیاتی از قرآن مجید

اعوذ بالله من الشیطان الرجیم - بسم الله الرحمن الرحیم
وَ إِذْ يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَإِسْمَاعِيلُ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ
السَّمِيعُ الْعَلِيمُ * رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمِينَ لَكَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِنَا أُمَّةٌ مُسْلِمَةٌ لَكَ وَ أَرْنَا
مَنَاسِكَنَا وَ تَبَّ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ *

بنام خداوند بخشنده مهربان

و هنگامی که ابراهیم و اسماعیل پایه‌های خانه توحید را بنا می‌نهادند می‌گفتند پروردگارا از ما قبول کن همانا تو شنونده دانایی، پروردگارا ما را تسلیم شدگان در گاهت قرارده و آیندگان ما را نیز امتی تسلیم شده در گاهت بگردان. راهمان را به ما بنمایان و بر ما ببخشای همانا تو بخشنده و مهربانی.

فَمَا أُوْتِيتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَمَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَى لِلَّذِينَ آمَنُوا
وَ عَلَىٰ رَبِّهِمْ يُتَوَكَّلُونَ * وَ الَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَائِرَ الْإِثْمِ وَ الْفَوَاحِشَ وَ إِذَا مَا غَضِبُوا
هُمْ يَغْفِرُونَ * وَ الَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَ أَمْرُهُمْ شُورَىٰ بَيْنَهُمْ وَ مِمَّا
رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ * وَ الَّذِينَ إِذَا أَصَابَهُمُ الْبَغْيُ هُمْ يَنْتَصِرُونَ *

آنچه از کالای دنیا به شما دادیم پست است و آنچه نزد خداست برای کسانی که ایمان آوردند و بر پروردگارشان تکیه می‌کنند و کسانی که از گناهان بزرگ و پرده دریاها خود را دور می‌کنند و چون غضب کنند در می‌گذرند و کسانی که از پروردگارشان اطاعت می‌کنند و نماز را بپا داشته و کارهایشان را به شوری برگزار می‌کنند و از آنچه به آنان رزق داده‌ایم انفاق می‌کنند و کسانی که چون ظلمی بر آنان یورش آورد از مومنان یاری می‌طلبند آنچه نزد خداست بهتر و پا برجاست.

وَ مَا لَكُمْ لَا تَقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَ الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَ النِّسَاءِ وَ الْوُلْدَانِ
الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ أَهْلُهَا وَ اجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا وَ
اجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ نَصِيرًا * الَّذِينَ آمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَ الَّذِينَ كَفَرُوا
يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا *

و شما را چه می‌شود که نمی‌جنگید در راه خدا و مستضعفین از مردان و زنان و کودکانی که می‌گویند پروردگارا ما را از این شهر ظلم زده خارج کن و برای ما رهبر و یآوری از نزد خودت قرار ده. کسانی که ایمان آورده‌اند در راه خدا می‌جنگند و کسانی که کفر ورزیدند در راه طاغوت ستیز می‌کنند پس با هم پیمانان شیطان بجنگید همانا مکر و حيله شیطان ضعیف است.

وَ أَطِيعُوا اللَّهَ وَ رَسُولَهُ وَ لَا تَنَازَعُوا فَعْتَشَلُوا وَ تَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَ اصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ
مَعَ الصَّابِرِينَ

از خدا و رسولش اطاعت کنید و با یکدیگر نزاع و ستیز نکنید چرا که ضعیف شده و عظمت شما از بین خواهد رفت. صبر و بردباری پیشه کنید زیرا خداوند با صابران است.

الله اکبر، بسم الله الرحمن الرحيم

إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَ الْفَتْحُ * وَ رَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا *
فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَ اسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا *

بنام پروردگار رحمن و رحیم

هنگامی یاری خدا و پیرویش فرا رسد و مردم را ببیند که گروه گروه بدین خدا داخل می‌شوند آنگاه با حمد پروردگارت بسوی او حرکت کن و استغفار کن چرا که تنها او توبه‌پذیر است.

صدق الله العلی العظيم (حضار سه بار تکبیر گفتند)

۲- افتتاح مجلس با بیانات آقای مهدوی کنی سرپرست وزارت

کشور

مهدوی کنی (سرپرست وزارت کشور) - بسم الله الرحمن الرحيم

«الحمد لله الذي هدانا لهذا وما كنا لنهتدي لولا ان هدانا الله الحمد لله اقراراً بنعمه و لاله الا الله اخلاصاً لوحداثيه الحمد لله قاصم الجبارين و مبير الظالمين مدرک الحاربين الحمد لله الذي يؤمن الخائفين و ينجح الصالحين و يرفع المستضعفين و يضع المستكبرين و يهلك الملوکاً و يستخلف آخرين و الصلوه و السلام على نبينا و سيدنا خاتم النبيين ابوالقاسم محمد و على عترته المعصومين ولا سيما على بقيه الله و حجه في ارضه حجه بن الحسن عجل الله تعالی فرجه الشريف و جعلنا من انصاره و شيعته و الصلوه علينا و على عبادالله الصالحين. اعوذ بالله من الشيطان الرجيم عسى ربکم عن يهلك عدوکم و يستخلفکم في الارض فينظر كيف تعملون».

من به عنوان مسؤولی از طرف شورای انقلاب که مسؤولیت اجرای انتخاب را در وزارت کشور بعهده داشته ام وظیفه دارم که با ذکر مقدماتی مجلس را تحویل نمایندگان ملت بدهم که تا با پیام رهبر بزرگ انقلاب و قائد عظیم الشان ما و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران که توسط فرزند برومندشان جناب آقای حاج سیداحمد خمینی قرائت می‌شود این مجلس بزرگ افتتاح گردد. من ابتداء این روز بزرگ تاریخی را که مصادف است با روز میلاد فرخنده مولای متقیان امیر مؤمنان حضرت علی بن ابیطالب (علیه آلاف التحیه و الثناء) این روز را به محضر رهبر بزرگ و قائد عظیم مان و منجی امت مان امام امت حضرت آیت‌الله امام خمینی (مدظله العالی) تبریک می‌گویم و همچنین این روز بزرگ را به محضر نمایندگان واقعی ملت ایران تهنیت و شادباش عرض می‌کنم و نیز این روز بزرگ را و افتتاح این مجلس اسلامی را به محضر ملت شریف و مبارز ایران تبریک می‌گویم و لازم است در اینجا درود فراوان و سپاس ملت ایران را با ارواح پاک شهدای انقلاب که با فداکاری خود و با خونهایی که برای تقویت شجره طیبه انقلاب اسلامی ایران ریخته‌اند سپاس فراوان و درود صمیمانه ملت ایران را به ارواح آنها نثار کنم و هم چنین درود ملت ایران را به مصدومین انقلاب و معلولین انقلاب که با فداکاری و استقامتشان به انقلاب ما تاوأم بخشیده و می‌بخشند به آنها درود نثار کنم و از خدای بزرگ سلامت و عافیت آنها و سربلندی خانواده شهدا و مصدومین را تقاضا بنمایم.

وزارت کشور در این دوره کوتاه مسؤولیت شش انتخابات را بعهده گرفت که از ماه‌های اول انقلاب انتخابات شروع شد و ملت ایران با رأی

قاطع خود اولاً به جمهوری اسلامی ایران رأی قاطعانه دادند و سپس مسأله مجلس خبرگان و قانون اساسی، شوراهای محلی و مجلس شورای ملی بانجام رسید که امروز ما با شادی و خرسندی مشاهده می‌کنیم که اکثریت نمایندگان واقعی این ملت در مجلس حضور دارند برغم عطف بدبینان و توطئه‌گران که با دسیسه‌ها و توطئه‌های خود از داخل و خارج نمی‌خواستند و و نمی‌توانستند ببینند که انقلابی بدین بزرگی بتواند در عرض یکسال شش بار به آراء مردم مراجعه کند، در تاریخ انقلابات دنیا شاید بی سابقه باشد که انقلابی در همان روزهای اول و سال اول برای آراء مردم احترام قائل باشد ولی این از خصیصه‌های انقلابی ما بود که از روزهای اول چون تکیه به مردم داشت و این مردم بودند که انقلاب کرده بودند ما نیز به رأی مردم مراجعه کردیم و باز هم تکیه به آراء ملت و پشتیبانی آنها داریم و با باری خداوند توانا امیدواریم که نمایندگان ملت بتوانند آرزوهای دیرینه این ملت و آرزوهای اسلامی و واقعی این ملت را با فداکاری و گذشت و با همکاری‌های صمیمانه جامه عمل بپوشانند.

ضمناً اشاره می‌کنم به یک نکته که فراموش کردم که یکی از انتخاباتی که ذکر نکردم انتخابات رئیس‌جمهوری بود از آن شش انتخابات که از این جهت تصحیح می‌کنم.

و اما آنچه که باید به حضور نمایندگان محترم و ملت ایران برسانم، از نظر آمار انتخابات و آنچه که تاکنون انجام شده جمعاً ۲۳۴ نفر تا الان انتخاب شده‌اند در دور اول ۹۷ نفر، در دور دوم ۱۳۷ نفر و اعتبار نامه ۲۱۳ نفر تا بحال صادر شده است و ۲۱ نفر به عللی صادر نشده است.

همانطوری که استحضار دارید مجلس نمایندگان اسلامی ما با حضور دو سوم از نمایندگان رسمیت خواهد داشت با آماري که من عرض کردم بیش از آن تعداد نمایندگان در مجلس حضور دارند بنابراین مجلس ما آماده، افتتاح هست آنچه که الان بر خود لازم می‌دانم انجام بدهم بعنوان مسئولیتی که از طرف شورای انقلاب به من محول شده ذکر یک نکته است و آن این است مادامی که مجلس قطعیت پیدا نکرده و رسمیت قاطع پیدا نکرده و آن در صورتی است که اعتبار نامه‌ها در مجلس تصویب شده باشد. بنابراین شورای انقلاب مقام قانون گذاری دارد و لذا شورای انقلاب برای این دوره موقت تا تصویب اعتبار نامه‌ها و تعیین هیأت‌رئیسه دائمی آیین‌نامه مختصری برای این چند روز تنظیم و تصویب نموده که شورای انقلاب منتخب امام این آیین‌نامه را تقدیم مجلس می‌کند که مجلس در روزهای اول طبق این آیین‌نامه مراسم را که باید انجام بدهند انجام میدهند بعد از اینکه مجلس رسمیت قاطع پیدا کرد آنوقت است که آیین‌نامه داخلی و سایر وظایف از طرف خود نمایندگان تنظیم و تصویب خواهد شد. آیین‌نامه‌ای که تنظیم شده چند نکته‌اش ذکر می‌شود. بعد از اینکه ذکر شده مجلس با حداقل دو سوم مجموع نمایندگان رسمیت پیدا می‌کند.

در ماده سوم نوشته شده مسن‌ترین نماینده بعنوان ریاست سنی و نفر بعدی به عنوان نایب‌رئیس و شش نفر از جوان‌ترین نمایندگان به سمت

منشی معین می‌شوند، رئیس و منشی‌ها بلافاصله پس از گزارش وزیر کشور و با دعوت وی در جایگاه هیأت‌رئیسه قرار می‌گیرند در صورت تساوی سن هیأت‌رئیسه سنی بقیه قرعه از بین مسن‌ترین و جوان‌ترین نمایندگان تعیین خواهد شد. تشخیص هیأت‌رئیسه سنی با اداره قوانین مجلس است، هیأت‌رئیسه سنی تا انتخاب هیأت‌رئیسه دائمی کلیه وظایف هیأت‌رئیسه دائمی را به عهده خواهد داشت.

پس از مراسم افتتاح نمایندگان حاضر در مجلس طبق اصل ۶۷ قانون اساسی به هیأت اجتماع سوگند یاد می‌کنند. متن سوگند نامه که بر روی ورقه‌ای نوشته شده توسط رئیس قرائت می‌شود و نمایندگان به حالت اجتماع در حال آن را تکرار و پس از انجام مراسم سوگند ذیل سوگندنامه را امضاء می‌کنند. نمایندگان اقلیت‌های دینی این سوگند با ذکر کتاب آسمانی خود یاد خواهند کرد، نمایندگانی که در جلسه نخست شرکت ندارند باید در اولین جلسه‌ای که حضور پیدا می‌کنند مراسم سوگند را به جا آورند. بقیه آیین‌نامه به مجلس تقدیم می‌شود. اینک من طبق وظیفه‌ای که دارم و به من محول شده و طبق گزارشی که از دبیرخانه به اینجا ارائه شده جناب آقای دکتر یداله سبحانی را دعوت می‌کنم به عنوان رئیس سنی و جناب آقای مهندس مهدی بازرگان به عنوان نایب‌رئیس سنی که به جایگاه تشریف بیاورند منشی‌ها جناب آقای رضا رضانی خورشید دوست.

خلخالی - اگر الزامی باشد ما این را قبول می‌کنیم. ما راجع به آقای سبحانی حرفی نداریم ولی راجع به آقای بازرگان اگر از طرف شورای انقلاب الزامی است قبول می‌کنیم و الا قبول نداریم.

مهدوی‌کنی - مسأله‌ای است که تصویب شده است.

خلخالی - اگر الزامی است قبول داریم.

مهدوی‌کنی - به هر حال تصویب شده است.

عده‌ای از نمایندگان - قبول داریم.

مهدوی‌کنی - جناب آقای مجید انصاری، جناب آقای میربهبزاد شهریاری، جناب آقای عبدالرضا اسدی نیا، جناب آقای عطاءالله مهاجرانی و جناب آقای صلاح الدین بیانی به عنوان منشی‌ها انتخاب شده‌اند که به جایگاه خود تشریف می‌آورند. در اینجا من دعا می‌کنم: بار خدایا! با سیاست فراوانی که از تو داریم که ملت ما را پس از سالها گرفتاری زیر شکنجه استعمار و استبداد با همکاری و فداکاری ملت و رهبری قاطعانه امام امت به پیروزی رساندی و ما را از زیر بار مستکبران نجات دادی، خدایا! امروز روز بزرگی و روز مبارکی است، روز تولد حق و عدل است که امروز مجلس به یاد آنروز تشکیل می‌شود، که مجلسی پایه گذار حق و عدالت و قسط اسلامی باشد. خدایا! به ما توفیق عنایت کن که در این راه صمیمانه فداکاری کنیم. خدایا! به ما توفیق عنایت کن که در سایه رهبری امام همه با هم دست به دست یکدیگر بدهیم و کشتی انقلاب را به ساحل نجات برسانیم. پروردگارا! سایه رهبر عظیم‌الشأن رهبر ما را بلند پایه گردان و برای نجات تمام مستضعفان جهان موفق و موید بدار. بار

روز مبارک، مجلس عدالت و پیرو اسلام و نفع مسلمین و کشور اسلامی باشد. سپاس خداوند بزرگ را که در مدتی کوتاه ملت ایران موفق شد که اساس جمهوری اسلامی را با آزادی و آرامش بنیان گذارد و این از برکت اسلام و وحدت کلمه قشرهای متعهد اسلامی است. اینجانب طلیعه این مجلس مبارک را به ملت بزرگ و شما نمایندگان محترم تبریک عرض می‌کنم و تذکراتی را که دوستان من، خودنیز توجه دارند تکرار می‌نمایم:

۱ - شما دوستان محترم نماینده ملتی هستید که جز به اسلام بزرگ و عدالت الهی - اسلامی فکر نمی‌کنید و انتخاب شما برای پیاده نمودن عدالت اسلامی است که در طول سلطنت ظالمانه و غاصبانه رژیم شاهنشاهی از آن محروم بودند. رژیمی که ثروت سرشار کشور را بخود و هم پیمانان نامیمون خود اختصاص داد و برای ادامه سلطه جباران خود به جیب ابرقدرتها ریخت و ملت مظلوم را در سطح بسیار وسیعی از اولین احتیاجات محروم و بخاک سیاه نشانید و کشور را در تمام زمینه‌های فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و نظامی وابسته به اجانب خصوصاً آمریکا کرد. ببینیم شما و دولت منتخب شما با ملت مستضعف که به برکت انقلابش همه ما را از انزوا خارج نمود، چه خواهید کرد.

۲ - امید آنست که رسیدگی به حال مستضعفین و مستمندان کشور که قسمت اعظم ملت مظلوم را در بر می‌گیرد، در رأس برنامه‌ها قرار گیرد و در نخستین مجلس شورای اسلامی طرحهایی جدی در رفاه حال این طبقه محروم داده شده و از طرف دولت منتخب شما بدون مسامحه به مورد اجراء گذاشته شود تا در پیشگاه خداوند متعال بعضی از دیون خودتان را به این طبقه عزیز که جان خود را برای اسلام و آزادی و استقلال کشور در طبق اخلاص گذاشته و پیروزی را برای انقلاب اسلامی به ارمان آوردند، ادا کرده باشیم.

۳ - شما منتخبین مجلس که از پشتیبانی جدی ملت عزیز برخوردارید باید با کمال قدرت در مقابل قدرتهای شیطانی که در رژیم دست نشانده سابق حاکم بر سرنوشت ما بودند، بایستید و از هیچ قدرتی غیر از قدرت خداوند قاهر نهراسید و جز به مصالح کشور به چیز دیگری فکر نکنید و متوجه باشید که در خارج از مجلس با صحنه سازیها و اغفال چه بسا چپ گرایان و یا راست گرایان و یا ریشه‌های فاسد رژیم سابق طمع کنند تا با نفوذ در مجلس مقاصد شوم اجانب را تحمیل نمایند. باید همه با هوشیاری در طرحها و مسائل روز دقت فرمایید و از کید دشمنان به خدای تعالی پناه ببرید. خداوند متعال همه ما را از لغزشها ننگه دارد.

۴ - بحمدالله در مجلس، دانشمندان و علمای آشنا به احکام شرع مطهر حضور دارند و فقهای نگهبان حاضرند لکن لازم است طرحهایی که در مجلس می‌گذرد مخالف با احکام مقدسه اسلام نباشد و با کمال قدرت با پیشنهادهای مخالف شرع مقدس که ممکن است از روی ناآگاهی و غفلت طرح شود شدیداً مخالفت نمایید و از قلمهای مسموم و گفتار منحرفین هراس نداشته باشید و سخط خالق را برای رضای مخلوق تحصیل نکنید و خداوند قاهر و قادر را حاضر و ناظر بدانید.

خدا یا در این ساعت و در این مجلس با شکوه و با عظمت، دست نیاز به درگاه تو دراز می‌کنیم که به ما توفیق فداکاری، شهادت، گذشت، صمیمیت، تفاهم، درک مسائل اساسی اسلام، عمل کردن به مسائل اساسی و وظایف واجب اسلام عنایت بفرما. خدا یا! شهدای انقلاب ما را، روح شان را شادتر فرما و خانواده‌های آنها را مصمم‌تر و قاطع‌تر و پیروز و سعادت‌مند بگردان. خدا یا! سربازان ما، ارتش ما، سپاه پاسداران ما، مأمورین انتظامی ما، پاسداران کمیته‌ها که نقش اساسی در این انقلاب داشتند و اولین نهاد انقلابی و حافظ این انقلاب بودند و هم اکنون مشغول فداکاری هستند، همه آنها را در راه پیروزی این انقلاب و تداوم این انقلاب مؤید و منصوب بدار.

من در اینجا لازم می‌دانم از کسانی که در این دوره چهارده ماهه به انقلاب خدمت کرده‌اند، از شورای انقلاب، دولت موقت، مسؤولین امر و تمام مأمورینی که در انتظامات کشور، برونی و درونی، خدمت کرده‌اند تشکر کنم و سپاس ملت ایران را به آنها تقدیم بدارم و در آخر عرایضم سپاس و تقدیر فراوان ملت مبارز و قهرمان ایران را به حضور رهبر انقلاب تقدیم می‌دارم. والسلام علیکم و رحمه الله و برکاته (حضار سه مرتبه تکبیر گفتند)

۳ - استقرار هیأت رئیسه سنی در جایگاه هیأت رئیسه و بیانات آقای

یداله سحابی رئیس سنی

(در این موقع آقای یداله سحابی «رئیس سنی» و منشی‌ها در جایگاه خود قرار گرفتند)

رئیس (یداله سحابی) - بسم الله الرحمن الرحيم

«ربنا آتنا من لدنک رحمه و هیئ لنا من امرنا رشدا»

طبق برنامه‌ای که ابلاغ فرمودند، اینک جناب آقای سیداحمد خمینی تشریف می‌آورند و پیام رهبر انقلاب را قرائت می‌فرمایند.

(حضار سه مرتبه تکبیر گفتند)

۴ - قرائت پیام رهبر انقلاب اسلامی ایران حضرت امام خمینی

توسط حجت‌الاسلام سیداحمد خمینی

سیداحمد خمینی - پیام رهبر انقلاب اسلامی ایران حضرت امام خمینی.

(حضار با شنیدن اسم امام خمینی، سه مرتبه صلوات فرستادند)

بسم الله الرحمن الرحيم

با خواست خداوند متعال و به مبارکی و میمنت، در روزی بسیار بزرگ، مجلس شورای اسلامی افتتاح می‌شود. روز سیزدهم رجب که روز ولادت با برکت و با سعادت بزرگ مرد تاریخ و معجزه دهر امیرالمؤمنین علی‌بن‌ابیطالب (صلوات الله و سلامه علیه) است، مجلس مقدس شورای اسلامی که اولین مجلس جمهوری اسلامی و اولین مجلس است که با انتخابات آزاد انجام گرفت، گشایش می‌یابد و من امیدوارم که این مجلس به برکت این

۵ - این مجلس که اولین دوره در جمهوری اسلامی است، الگویی است برای مجالس آینده و هر سنت حسنه یا سیئه‌ای ممکن است در مجالس دیگر اثر بگذارد و برای شما اجر جزیل و یا خدای نخواستہ وزر و وبال ببار آورد. لازم است در مذاکرات و در برخورد آراء بطور آرام و با احترام متقابل عمل شود، نه مثل دوره‌های رضاخان و بعد از آن و لازم است از دسته بندیها و جهت گیریهای غیراصولی برای کوبیدن طرف متقابل جداً احتراز شود که تنها حل مسائل در محیط آرام امکان‌پذیر است.

۶ - ویژگی این مجلس و محیط کشور در این دوره ایجاب می‌کند که مجلس و دولت هماهنگ شده تا بر مشکلات کشور فایق آیند و هیچیک از نهادهای جمهوری اسلامی خصوصاً مجلس و رئیس‌جمهوری و دولت برای یکدیگر و دیگران کارشکنی نکنند و خود را بطور جدی در خدمت اسلام و کشور درآوردند تا خدای متعال آنها را پشتیبانی فرماید و ندای آسمانی انسان ساز «واعتصموا بحبل الله جمیعاً و لا تفرقوا» را در نظر داشته و اطاعت نمایند و از نازعه و تفرقه اجتناب نمایند و به امر آموزنده الهی گوش فرا دهند «ولا تنازعوا فتفشلوا و تذهب ریحکم» که دنباله تنازع، فشل و شکست و رفتن رنگ و بو و آبروست.

۷ - سیاست نه شرقی و نه غربی را در تمام زمینه‌های داخلی و روابط خارجی حفظ کنید و کسی را که خدای نخواستہ به شرق یا غرب گرایش دارد هدایت کنید و اگر نپذیرفت او را منزوی نمایید و اگر در وزارتخانه‌ها و نهادهای دیگر کشور چنین گرایشی باشد که مخالف سیر اسلام و ملت است اول هدایت و در صورت تخلف استیضاح نمایید که وجود چنین عناصر توطئه‌گر در رأس امور یا در پست‌های حساس موجب تباهی کشور خواهد شد.

۸ - طرحها و پیشنهادهایی را که مربوط به عمران و رفاه حال ملت خصوصاً مستضعفین است انقلابی و با سرعت تصویب کنید و از نکته سنجی‌ها و تغییر عبارات غیر لازم که موجب تعویق امر است، اجتناب فرمایید و از وزارتخانه‌ها و ماموران اجرا بخواهید که از کاغذ بازیها و غلط کاریهای زمان طاغوت اجتناب کنند و رفاه ملت مظلوم و عقب افتادگی‌های آنها را بطور ضربتی تحصیل و ترمیم کنند.

۹ - در ادارات دولتی قوانین دست و پاگیری که در مجالس غیر قانونی رژیم سابق به تصویب رسیده و موجب تعویق یا تعطیل امور شده و می‌شود و جامعه را به تنگ آورده است بطور انقلابی لغو کنید، گرچه خود لغو است و بجای آنها قوانین مترقی را که رفاه ملت در آنها به بهترین وجه ملاحظه شده باشد جایگزین گردانید.

۱۰ - مجلس جمهوری اسلامی، همان سان که در خدمت مسلمین است و برای رفاه آنان فعالیت می‌نماید، برای رفاه و آسایش اقلیت‌های مذهبی که در اسلام احترام خاصی دارند و از قشرهای محترم کشور هستند، اقدام و فعالیت می‌نماید و اساساً آنان با مسلمانان در صف واحد برای کشور خدمت می‌کنند و در صف واحد از تمام ارزشها و مآثر آن برخوردار می‌باشند.

۱۱ - از حضرات فقهای نگهبان تقاضا می‌شود که در مأموریت مهم خود به هیچ وجه ملاحظه اشخاص و یا گروه‌های انحرافی را ننموده و به وظیفه بسیار خطیر خود قیام و اقدام نموده و نگهبانی از اسلام و احکام مترقی آن نمایند و خدمت خود را با قدرت تمام در پیشگاه خداوند متعال و ولی مطلق او، حضرت ولی‌الله اعظم امام عصر (عجل‌الله تعالی فرجه‌الشریف) عرضه دارند. از خداوند متعال عظمت اسلام و مسلمین و کشور عزیز را خواستارم. والسلام علی‌المسلمین و علی‌عبدالله‌الصالحین

چهارشنبه هفتم خرداد ماه ۱۳۵۹ - سیزده رجب ۱۴۰۰

روح‌الله الموسوی‌الخمینی

(نمایندگان سه مرتبه صلوات فرستادند و شعارهای زیر را تکرار کردند)

ما همه سرباز توایم خمینی گوش به فرمان توایم خمینی
تا خون در رگ ماست درود بر خمینی
خیمینی رهبر ماست سلام بر شهیدان

۵ - بیانات آقای سید ابوالحسن بنی‌صدر رئیس‌جمهور

رئیس - از جناب آقای رئیس‌جمهور خواهش می‌کنم تشریف بیاورند و پیام افتتاحیه خودشان را بفرمایند.

سید ابوالحسن بنی‌صدر (رئیس‌جمهور) - بسم الله الرحمن الرحیم
برای ادای احترام به شهدای انقلاب اسلامی و برای طلب آمرزش قیام بفرمایید تا با هم فاتحه بخوانیم.

(حضر به‌پا خاستند و سوره فاتحه‌الکتاب را قرائت کردند)

در این روز میمون و فرخنده نخستین مجلس جمهوری اسلامی به خواست خدا افتتاح می‌شود من در اینجا فرصت مختصری از وضعیت اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی که کشور در آن است و خطوط کلی راه‌حلهایی که انقلاب اسلامی ما بدانها رسیده است بازگو می‌کنم.

نخستین مسأله و مشکل اجتماعی ما که از روز نخست انقلاب بصورت برخوردارهای قهرآمیز، خشونت بار بروز و ظهور کرد مسأله‌ای به اسم و عنوان قومیت است. ما از نخست بر این اساس اسلامی که پایه وحدت کشور را اسلام و عقیده تشکیل می‌دهد بدون اینکه ما بپذیریم که تبعیضات سابق روا بوده‌اند اساس کار قرار دادیم و همگان را به برادری و برابری دعوت کردیم و کوشیدیم بر این اساس با مسأله برخورد بکنیم اما گروه‌های مسلحی در اینجا و آنجای کشور در پی این فکر خطا که مسائلی از اینگونه را باید از راه برخورد‌های مسلحانه حل کرد به ندا و پیام ما پاسخ نگفتند و کوشیدند مشکل را از راه زور آنطور که می‌خواستند و در جهتی که در نظر ما موجودیت کشور و سلامت جمهوری ما را بخطر می‌انداخت حل کنند. نتیجه آن شد که بخش مهمی از نیروهای ما و استعدادهای ما وقت و توان ما صرف آن شد که در این قسمت‌های از خاک وطن عزیز درگیر بشویم و مانع پاشیده شدن جمهوری بگردیم از زمان انجام انتخابات ریاست جمهوری این گروهها تمایل بیشتری به حل

مشکل از راه بخرج دادند. نخست در گنبد و سپس در کردستان روی به تهاجم آوردند. از آنجا که رویه اسلامی ما همانطور که هم اکنون در پیام امام شنیدید بر این بود که اول دعوت و هدایت و در صورت مفید واقع نشدن، قاطعیت. ما بر این اساس عمل کردیم. مسأله گنبد و مازندران به دلخواه این گروهها حل نشد، استواری نیروهای مسلح جمهوری آنها را ناگزیر کرد که فرمان قاطعیت را بپذیرند. بار دیگر در کردستان همین رویه را پیش گرفتند. تذکرات، دعوت به حل مسالمت آمیز به مسائل و مشکلات بی نتیجه ماند و بر تجربیها افزود. ناگزیر در مقام مسؤولی من به نیروهای مسلح دستور دادم تا در آنجا با قاطعیت عمل کنند، اما چنان عمل کنند که تا جایی که ممکن است به مردم آن سامان صدمه وارد نشود.

امروز نیروهای مسلح ما حاکمیت دولت را بر سنج و در همین لحظات بر بانه نیز بعد از اینکه برسوز مستقر گردیده بودند مستقر کردند. (حضر سه مرتبه تکبیر گفتند) من تردید ندارم که مجلس محترم فداکاریهای نیروهای مسلح ما را که حدود ۴۰ روز در بانه با صبر و استقامتی بی نظیر در برابر حملات شبانه روزی مقاومت کردند و خصوصاً شهادت را پذیرفتند تا با استواری در کنار حق مردم قرار بگیرند ستایش بکنند و این پادگان را نمونه‌ای از مقاومت و ایستادگی در برابر زور و ستم تلقی می‌نمایند.

اینک لازم است این نکته را بگویم که برادران و خواهران کرد ما بدانند پس از این همه فداکاری و استقرار پاسداران و ارتشیان و دیگر نیروهای نظم و انتظام ما به هیچ رو آنچه را که با این همه فداکاری بدست آمده است رها نخواهیم کرد.

(نمایندگان - الله اکبر، الله اکبر، الله اکبر، خمینی رهبر)

مردم آن سامان باید با اطمینان کامل به دولت مرکزی و اینکه این دولت حاکمیتی را که بر طبق انقلاب ملت و صورت قانونی این انقلاب که قانون اساسی است، در همه جا اعمال خواهد کرد و طبیعی است آنها نباید نگران باشند و بترسند که دوباره نیروهای ما یعنی نیروهایی که در خدمت انقلاب و ملتند شهرها را ترک خواهند کرد و آنها را دستخوش کسانی و بازیچه‌های کسانی خواهند داد که نمونه‌های سخت تکان دهنده‌ای از جنایتکاری و رفتار غیرانسانی و وحشیانه با مردمان بجای گذاشتند پس از اینکه ما این قاطعیت را از خود نشان دادیم و حاکمیت دولت را در همه جا استوار کردیم طبیعی است اعمال این حاکمیت برای آن است که حقوق همه این مردم در پرتو قانون اساسی حفظ بشود. حاکمیت ما از نوع حاکمیت رژیم خودکامه سابق نیست که بر پایه ستم و تبعیض استوار شده باشد و ما برای آن حاکمیت را خواسته باشیم که راه رشد مادی و معنوی را بر مردم قسمتهای مختلف کشور ببندیم. بنابراین بلافاصله پس از استقرار حاکمیت نوبت انجام آنچه در قانون اساسی ما آمده است و آنچه در پیامهای امام ذکر شده است بر خواهد آمد

و این نوع مشکل را از راه اعطای حقوقی که قبول شده است بر خواهد آمد و این نوع مشکل را از راه اعطای حقوقی که قبول شده است و فراهم آوردن امکان رشد همه جانبه حل خواهیم کرد.

مسأله و مشکل اجتماعی دومی که کشور ما با آن روبرو است و هم اکنون نیز در پیام امام نیز به صراحت از آن صحبت شده است محرومیت شنیدنی است که اکثریت مردم کشورها از آن رنج می‌برند. همین دیروز که من از چابهار دیدن می‌کردم نمونه‌هایی از این محرومیتی که غیر قابل توصیف است خود به چشم دیدم و طبیعی است که یک جمهوری اسلامی نمی‌تواند شاهد این محرومیتها باشد و کاری برای از بین بردن این محرومیتها نکند. اما راه حل این محرومیت نیز آنطور که پاره‌ای گروه‌های غیر مسؤول و بعضاً وابسته پیش می‌کشند نیست. در این جمهوری از راه کار نکردن، تشویق به خرابکاری، برخورد، خصومت و کینه و نفرت نمی‌شود مشکلات بزرگ اقتصادی و اجتماعی را حل کرد. ما در عین اینکه باید کار و سازندگی را اساس قرار بدهیم باید مقدمات لازم را برای اینکه محرومان کشور به حقوق خودشان برسند فراهم بیاوریم.

در ماه‌های اخیر با کمال خوشبختی تمایل به کار و تلاش و کوشش بیشتر نشان داده می‌شود و ما امیدواریم این مجلس محترم آنچه از قوانین که هنوز به تصویب نرسیده و باید به تصویب برسد در راه بهبود زندگانی قشرهای محروم جامعه به تصویب رساند و مقدمات از بین رفتن تبعیضهای اجتماعی و اقتصادی بطور قطع فراهم آید تا هر کس در این جمهوری فراخور استعداد و کار و تلاش خود آنطوریکه در قانون اساسی آمده است از مواهب موجود در این جامعه و در طبیعت کشور ما برخوردار بگردد.

این مشکلات اجتماعی، بعضاً ناشی از مشکلات اقتصادی و سیاسی و فرهنگی است. کشور ما از نظر اقتصادی در وضعیت مساعدی قرار ندارد. آنها که محرومان را تحریک می‌کنند راست نمی‌گویند. امکانات کشور ما برای حل مشکلات اقتصادی چنان نیستند که ما بتوانیم مشکلات را بلافاصله حل کنیم و با تصمیمات فوری و اقدامات فوری‌تر این مشکلات حل نمی‌شود، برای اینکه همانطوریکه در پیام امام شنیدید، وابستگی‌های اقتصادی ما بسیارند. بودجه دولت ما چیزی جز موجودی ما در بانک‌های خارجی نیست و برای یک کشوری که می‌خواهد مستقل باشد از این بدتر متصور نیست. اما معنای اینکه ما از نظر اقتصادی در چنین وضعیت مشکلی قرار داریم این نیست که راه حل‌ها وجود ندارند و یا ما نمی‌توانیم راه حل‌های مناسب بیابیم و به اجرا بگذاریم، هم راه حل‌ها وجود دارند و هم ما می‌توانیم این راه‌حل‌ها را با قاطعیت به اجرا بگذاریم.

آنچه لازم است محیط تفاهم، محیط سازنده و کوشش عمومی ما در هماهنگی کامل برای بیرون رفتن از این مشکلات اقتصادی است و در صورتیکه ما این محیط را فراهم بیاوریم امکانات داخلی و خارجی به ما این امکان را می‌دهد که مشکلات را حل بکنیم و اقتصاد کشور را در خدمت محرومان جامعه و استقلال کامل کشور هدایت کنیم. از نظر این

دولت و از نظر مجموع نهادهایی که از رهگذر انقلاب اسلامی بوجود آمده‌اند، مشکل اول و اساسی که باید به حل آن پرداخت، مشکل وابستگی اقتصادی است و ما به مسائل اقتصادی داخلی در پرتو استقلال اقتصادی باید فکر کنیم و نمی‌توانیم برای یک رفاه کاذب، برای پاسخ دادن به یک نیازهای فوری برنامه استقلال اقتصادی را یا اصلاً به اجرا در نیاوریم و یا هر وقت میان دو ضرورت تزاحم پیش آمد استقلال اقتصادی را قربان کنیم.

مجلس محترم در مباحثات خود معین خواهد کرد که به چه مسائلی در قلمرو اقتصاد باید تقدم بخشید و تردید ندارم که مردم ما آمادگی دارند هنوز محرومیت‌ها را تحمل کنند بشرط آنکه مقدمات مشی ما برای وصول به استقلال کامل اقتصادی فراهم آید. طبیعی است که میان مشی بسوی استقلال اقتصادی و ایجاد عدالت اقتصادی در داخل مرزها تعارض نیست برعکس، ما در این باوریم که می‌توانیم و ضرورتاً نیز چنین است که رساندن محرومان به حقوق خود در همان جریان استقلال اقتصادی کشور قرار می‌گیرد. به همین جهت در بودجه سال جدید بر عهده نظام بانکی ما این قرار گرفت که خود مستقیماً و به نمایندگی همه مردمی که پس‌انداز می‌کنند، سرمایه‌گذاری کنند و این سرمایه‌گذارها را بترتیبی بکند که با رفع تبعیض‌های اقتصادی ملازمه داشته باشد و از آنجا که سرمایه‌گذارهای خود دولت نیز از همین اصل پیروی می‌کند ما می‌توانیم امیدوار باشیم که مشی اقتصادی در جمهوری اسلامی، مشی است نه شرقی و نه غربی، متناسب با آزادی، آزادی انسانی به معنای اسلامی و درست کلمه و متناسب با رفع تبعیض‌ها در جامعه و حل مشکل محرومیت در کشور.

از لحاظ سیاسی، مشکل کشور ما هم خارجی و هم داخلی است. در توضیحاتی که سه روز پیش از این در حضور شما دادم خطوطی که ما از آن در سیاست خارجی پیروی کرده‌ایم شرح شد اینک به عرض شما می‌رسانم که مسأله روابط بین‌المللی را ما از دیدگاه آزادیهای اساسی در مندرج قانون اساسی در داخل کشور می‌نگریم. به سخن دیگر سیاست خارجی ما پرتوی است از اسلامی کردن کشور در داخل مرزها و چنانکه در گذشته بود نیست که ما به تبع روابط خارجی سیاست داخلی تنظیم بکنیم، ما سیاست خارجی را براساس تنظیم‌های داخلی باید تنظیم بکنیم و چون می‌خواهیم چنین کنیم طبیعی است که در همه جنبه‌ها با قدرتها و ابرقدرتها مقابلیم و آنها مایل نیستند که کشور ما با دستیابی به استقلال کامل و با ایجاد سازمان جامعه اسلامی الگویی فراهم کند که هم نظام جهانی آنها را بخاطر می‌افکند و هم در داخل مرزهایشان آسایشی که تا بحال داشتند از آنها می‌گیرد. از اینرو است که ما در زمینه حل مسائل سیاسی داخلی بحث و قاطعیت را با به پای هم پیش می‌بریم باین صورت که در قانون اساسی ما هم اصل تهذیب قبول شده و هم حدود آزادی احزاب گروهها معین گشته در آن حدود ما آماده بحث آزاد هستیم بلحاظ اینکه به گمان ما راه حل اساسی ما بهترین راه حل‌ها

است و انسان عاقل اندیشمند، انسان عاقل با انصاف در مقام بحث، این معنا را تصدیق خواهد کرد و اگر گروه‌هایی بودند که در شأن خود ندیدند با یک جمهوری که متکی به ۹۸/۲ درصد آراء مردم است به بحث بنشینند و فکر کردند که بهتر است از راه زور با انواع چماقهای چوبی و زبانی و غیره با ما برخورد بکنند طبیعی است که ما قاطعیت بخرج خواهیم داد و آنها را به مرزهای قانون باز خواهیم گرداند. (نمایندگان - الله اکبر، الله اکبر، الله اکبر، خمینی رهبر)

بنابراین در این جمهوری در عین اینکه آزادیها محفوظ است اما حدود آزادیها هم معین است و هم مردمی که می‌خواهند کشور را از بحرانه‌ها و وابستگی‌ها و محرومیت‌ها بیرون ببرند اگر راست بگویند اساسی‌ترین وظیفه آنها حتماً ایجاد زمینه‌های برخورد نیست بلکه امکان دادن، مجال دادن، به دولت جمهوری اسلامی در حل این مشکل‌ها است.

ما امیدواریم با قاطعیتی که نشان داده‌ایم و از این پس نیز نشان خواهیم داد همگان را به ضرورت بحث آزاد متقاعد کنیم. روز شنبه که ما در خدمت امام بودیم به همین صورت مطلب طرح شد و بر ضرورت قاطعیت تأکید شد و حتی بنا به توطئه و اخلال و کارشکنی است و ضرورت بحث وقتی که گروهها دست از توطئه و تحریک بردارند. این طور که سنجش افکار بر ما معلوم می‌کند همین فرصتهایی که گرچه ناقص اما فرصتهایی که برای بحث آزاد بوجود آمد و انجام گرفت، در آرامش جامعه و روشنی مردم بدرستی روش و راه حل‌های اسلامی اثر گذاشت.

بنابراین تبلیغات دشمنان ما نارو است ما هیچ زبانی از بحث‌های آزاد نمی‌کنیم و اگر برآستی روشهای توطئه آمیز را کنار بگذارند جامعه ما جامعه‌ای است که حرف حساب را می‌پذیرد و ما گمان می‌کنیم حرف حساب در اسلام ما است و برای اینکه این حرف حساب را به جهانیان برسانیم موانع و مشکلات هم که باید از پیش پا برداشته بشود پس ما به روشهای نادرست تنها به عنوان موانع و مشکلات می‌نگریم و خود بر آن نیستیم که این روشهای تخریبی را اساس کار قرار بدهیم. همچنان که در پیام امام نیز بود اساس تمیزها و تشخیص ما از دیگران در همین اخلاق و روش اسلامی است که روش سازندگی است. مجلسی که اکثریت و اقلیت به روش غربی داشته باشد به وضعیتی دچار می‌شود که امروز تحت عنوان پارلمان‌تساریزم بین جوانان دانشجوی مسلمان خود ما نیز مورد رد و انکار است مجلس اسلامی مجلس بحث برای یافتن بهترین راه حل‌ها است.

ممیزه مجلس ما از مجلس دیگران همین است بنابراین وقتی ما روشهای تخریبی را نفی می‌کنیم وقتی ما مجلسی براساس بحث آزاد بنیاد می‌گذاریم که به کلی محتوایی غیر از محتوای دیگران دارد چرا این روش خوب را با همه بکار نمی‌بریم، چنانکه تا بحال نیز بکار برده‌ایم از این پس نیز بکار می‌بریم اما همه باید بدانند روشهای تخریبی چیزهایی نیستند که ما خود را زبون آنها بسازیم. ما با قاطعیت در برابر روشهای تخریبی نیز می‌ایستیم. (نمایندگان - الله اکبر، الله اکبر، الله اکبر، خمینی رهبر)

تحول سرعت بدست آورد و ما در انقلاب پیروزمندان سرعت بدست آوردیم و هم آزادیهای بشری دامنه آزادیها را توسعه داد و هم برای کمال و رشد مفهوم واقعی و درست بدست آورد و این مفاهیم اساسی و پرارزش اسلامی را به صورت رهنمودهای مشخص برای همه بشر درآورد.

من امیدوارم آنچه را که بیان کردم ترجمان خواسته‌های اساسی نمایندگان محترم بودند و مردم. اینک که نهادهای جمهوری به خواست خدا و با استقامت رهبر انقلاب اسلامی ما و مردم ما استوار شده‌اند با اطمینان خاطر به حال و آینده کشور خود می‌نگرند. از خداوند می‌خواهم که به ما لیاقت بدهد و ما را بر خط تفاهم در راه ایجاد یک کشور اسلامی پیشرو قرار بدهد و کشور ما همانطور که بیان و خواست خدایی در قرآن است رهنمودی برای همه کشورهای جهان بشود انشاءالله و از صبر و بردباری شما نمایندگان محترم سپاسگزارم.

(نمایندگان سه مرتبه تکبیر گفتند و شعار درود بر خمینی سلام بر بنی‌صدر را تکرار کردند)

۶- خواندن سرود انقلاب توسط جوانان حسینیہ ارشاد

رئیس - بر طبق برنامه‌ای که در دعوت نامه‌ها به اطلاع آقایان رسیده است قاعداً باید ما شروع به انجام مراسم تحلیف بکنیم اما تذکر داده‌اند که باید به دو موضوع مختصر توجه کرد و انجام بشود، یکی ایراد سرود اسلامی و یکی دیگر هم پیامی از طرف شورای نگهبان، این است که این دو موضوع را هم قبلاً آقایان مسبوق باشند که انجام می‌دهیم و سپس به مراسم سوگند خواهیم پرداخت.

حجتی کرمانی - جناب آقای دکتر سبحانی چون آقای مهندس بازرگان عضو هیأت‌رئیس هستند دستور بفرمایید تشریف بیاورند و در جایگاه هیأت‌رئیس تا تصور نشود که ایشان از این سمت منصرف شده‌اند. **رئیس -** اجازه بفرمایید. ایشان مسلم است که قبول فرموده‌اند. آقای بازرگان سمت نیابت ریاست سنی را دارند. اگر لازم باشد و بنده در انجام وظیفه ناتوان باشم از ایشان استدعا خواهم کرد که تشریف بیاورند، تغییری در آن انتخاب صورت نگرفته مضافاً همانطوری که بنده می‌دانم ایشان برای انجام این خدمت آماده هستند. اکنون توسط عده‌ای از جوانان حسینیہ ارشاد سرود «الم نشرح» خوانده می‌شود:

چراغ جاودان سوز حقیقت تابد و تابد

که تا از ریشه بنیاد سیاهی را براندازد

الم نشرح لک صدرک

الم نشرح لک صدرک

حقیقت مرد توحیدی به نامردان نمی‌سازد

بپای جان خود ارث شهیدان را نمی‌بازد

الم نشرح لک صدرک

الم نشرح لک صدرک

ما در مقام تقدم در این جمهوری به اسلام و معنویت تقدم می‌دهیم ما می‌دانیم که مردم ما در محرومیت اقتصادی هستند. ما می‌دانیم که تبعیضات اجتماعی به کلی از میان نرفته‌اند و آدم عاقلی نیز نباید انتظار داشته باشد که این تبعیض‌ها در همان روزهای اول انقلاب از بین برود اما ما نیز می‌دانیم که از بین بردن بسیاری از مشکلات و تبعیضها جز با تکیه بر معنویت اسلامی ممکن نیست. تا شما تقوی را اساس قرار ندهید، تا انسان متقاعد نشود سلطه بر دیگری ارزش نیست و ضد ارزش است چگونه می‌توانید جامعه را به سرعت از تبعیضها رها کنید. این است که در این جمهوری اساس عمل مادیت نیست. اساس، خدا و رابطه انسانی با خدا و معنویت حاصل از این رابطه است و بی‌گمان، وقتی ما معنویت را اساس حل مشکل قرار دادیم هم سریعتر به حل مشکل موفق می‌شویم، هم مطمئن‌تر به حل مشکل موفق می‌شویم، هم مطمئن می‌شویم که به خواست خدا در جمهوری اسلامی این ملت زندگی جاودان و ابدی پیدا می‌کند. (نمایندگان - الله اکبر، الله اکبر، الله اکبر، خمینی رهبر)

از زمانی که انسان ابواب معنویت را به روی خود گشود و از اسارت یک دروغ که مادیت تنها حقیقت و واقعیت موجود است رها شد دیگر مصرف کننده و مخرب نیست، تولید کننده و سازنده است و انقلاب فرهنگی درحقیقت بازکردن افقهای معنوی به روی انسان، رها کردن انسان از قیود مادی و مستقیم کردن رابطه انسان با خدا است به صورتیکه آدمی به موجودی دائم در رشد و کمال بدل شود.

آموزش و پرورش در جمهوری اسلامی ناگزیر از این اصل پیروی می‌کند و ما گمان می‌کنیم با این انقلاب فرهنگی بتوانیم نه تنها مشکل عقب افتادگی کشور را حل بکنیم بلکه مشکل اساسی انسان امروز را حل کنیم. انسانی که در مادیت صرف سردرگم شده، درمانده شده و دنبال افقهای تازه است. ما گمان می‌کنیم تنها از این راه می‌توانیم میان سه ضرورت تفاهم و تقارن بوجود بیاریم. ضرورت سرعت در تحول، ضرورت آزادی انسان و ضرورت رشد و کمال اگر فرض کنیم میان آزادی و رشد فرقی میتواند قائل شد. بسیاری بر ما خرده می‌گیرند. در مطبوعات داخلی و خارجی بعضی گروهها و گرایشها بر ما خرده می‌گیرند که شما تحت عنوان انقلاب فرهنگی می‌خواهید درس خواندن را محدود بکنید، آزادیهای بشری را محدود بکنید و آنچه که خود شما خوانده و یا شنیده‌اید اما براساس آنچه آمد انسان چگونه آزاد می‌شود وقتی دائم در یک روابط کاهنده و مخربی گروهها به جان هم می‌افتند. انسان چگونه رشد می‌کند وقتی در بخش مهمی از زمان استعداد و وقت او در تخریب می‌گذرد و صرف تخریب می‌شود اگر انسان از این روابط آزاد بشود و براساس معنویت اسلامی در رابطه با خدا قرار بگیرد اندیشه او دیگر مصرف کننده نیست به ابداع و تولید می‌پردازد و وقتی میلیونها انسان مسلمان به ابداع و پرداختن ره صد ساله را یک شبه می‌توان رفت.

بنابراین می‌توان در رابطه با خدا و تنها در این رابطه می‌توان در

بیا با نغمه روح خدایی

بزن چنگی به زنجیر الهی

میان شرق و غرب آتش و خون

اگر همراه خلق بی پناهی

الم نشرح لك صدرک

الم نشرح لك صدرک

بیا در سنگر ارشاد و توحید و عدالت

بزیر تابش خورشید خونین شهادت

الم نشرح لك صدرک

الم نشرح لك صدرک

بیا با هم درفش خون فشان زندگی را

ستانیم از کف خصم خدا و خلق و امت

الم نشرح لك صدرک

الم نشرح لك صدرک

بیا با نغمه روح خدایی

بزن چنگی به زنجیر الهی

بیا برکن زبن در وادی عشق

تباهی را تباهی را تباهی

بسم الله الرحمن الرحيم

«الم نشرح لك صدرک و وضعنا عنک و زرک الذی انقض ظهرک و رفعنا لك ذکرک فان مع العسر يسراً أن مع العسر يسراً فاذا فرغت فانصب و الی ربک فارغب»

چراغ جاودان سوز حقیقت تابد و تابد

که تا از ریشه بنیاد سیاهی را براندازد

الم نشرح لك صدرک

الم نشرح لك صدرک

حقیقت مرد توحیدی به نامردان نمی سازد

بپای جان خود ارث شهیدان را نمی بازد

الم نشرح لك صدرک

الم نشرح لك صدرک

بیا با نغمه روح خدایی

بزن چنگی به زنجیر الهی

میان شرق و غرب آتش و خون

اگر همراه خلق بی پناهی

الم نشرح لك صدرک

الم نشرح لك صدرک

بیا در سنگر ارشاد و توحید و عدالت

بزیر تابش خورشید خونین شهادت

الم نشرح لك صدرک

الم نشرح لك صدرک

بیا با هم درفش خون فشان زندگی را

ستانیم از کف خصم خدا و خلق و امت

الم نشرح لك صدرک

الم نشرح لك صدرک

بیا با نغمه روح خدایی

بزن چنگی به زنجیر الهی

بیا برکن زبن در وادی عشق

تباهی را تباهی را تباهی

(نمایندگان - الله اکبر، الله اکبر، الله اکبر، خمینی رهبر)

یکی از نمایندگان - برادر سحابی، ملت مستضعف ایران که به ما

رأی داده اند باید به این نکته توجه داشته باشند که چون شورای انقلاب

جایی را نداشته است این مکان را برای مجلس در نظر گرفته است. بعداً

ان شاء الله نمایندگان مجلس در مورد جای دائمی صحبت خواهند کرد و

تصمیم مقتضی را خواهند گرفت.

۷ - قرائت پیام شورای نگهبان توسط آقای مهدوی کنی عضو

شورای نگهبان

رئیس - از نماینده شورای نگهبان خواهش می کنم شروع بفرمایند.

مهدوی کنی (نماینده شورای نگهبان) - بسم الله الرحمن الرحيم

گرچه عده اعضای شورای نگهبان تکمیل نشده یعنی قضات شورای

نگهبان که باید از طرف شورای عالی قضایی به مجلس معرفی شوند و

مجلس آن‌ها را تایید کند فعلاً این معرفی و تصویب عملی نشده ولی

فقههای شورای نگهبان مایل بودند که چند جمله‌ای با نمایندگان صحبت

کنند. من به نمایندگی از طرف آقایان این چند جمله را حضورتان عرض

می کنم: «عود بالله من الشيطان الرجيم عسی ربکم ان یهلك عدوکم و

يستخلفکم فی الارض فینظر کیف تعملون».

با درود فراوان بر شما نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی و

برگزیدگان امت برای تبیین حق و حقیقت و نگهداری از آن تشکیل

نخستین جلسه مجلس شورای اسلامی آن هم در روز تولد حق و عدالت

را به شما و عموم ملت مسلمان و قهرمان ایران تبریک گفته، توفیق همه

را در انجام رسالت سنگینی که بعهدہ دارید از خداوند متعال خواستاریم

گرچه پس از رهنمودهای امام امت بنیانگذار جمهوری اسلامی و بیانات

جناب آقای دکتر ابوالحسن بنی صدر ریاست جمهوری مجالی برای بیان

نمانده لکن نظر به اهمیت متوقف و عظمت مسؤولیت تذکر مجدد بعض

مسائل ضرور می نماید:

۱ - نمایندگی مجلس شورای اسلامی یا عضویت شورای انقلاب و یا

شورای نگهبان یا هیأت دولت و یا هر پست مشابه دیگر از دیدگاه اسلام

مسؤولیتی است الهی و سنگین بمنظور تحکیم مبانی اسلام، حراست از

مکتب، جلوگیری از هرگونه التقاط و بدعت، ایصال حقوق مستضعفین،

حفظ تمامیت ارضی کشور و قطع ایادی استعمارگران جهانخواار.

(سوگندنامه به شرح زیر توسط آقای بداله سحابی قرائت شد و**نمایندگان آن را تکرار کردند)**

بسم الله الرحمن الرحيم

«من در برابر قرآن مجید، به خدای قادر متعال سوگند یاد می‌کنم و با تکیه بر شرف انسانی خویش تعهد می‌نمایم که پاسدار حریم اسلام و نگاهبان دستاوردهای انقلاب اسلامی ملت ایران و مبانی جمهوری اسلامی باشم و ودیعه‌ای را که ملت به ما سپرده بعنوان امینی عادل پاسداری کنم و در انجام وظایف وکالت، امانت و تقوی را رعایت نمایم و همواره به استقلال و اعتدالی کشور و حفظ حقوق ملت و خدمت به مردم پای‌بند باشم، از قانون اسلامی دفاع کنم و در گفته‌ها و نوشته‌ها و اظهارنظرها، استقلال کشور و آزادی مردم و تأمین مصالح آنها را مد نظر داشته باشم».

(نمایندگان - الله اکبر، الله اکبر، الله اکبر، خمینی رهبر)

۹ - امضاء قسم نامه و اعلام ختم جلسه و تاریخ تشکیل جلسه آینده

رئیس - قبل از اینکه آقایان تشریف بیاورند و صورت سوگند نامه را امضاء نمایند تذکری راجع به جلسات مجلس در دوره اداره هیأت رئیسه سنی عرض می‌کنم جلسات هر روز خواهد بود هنگام صبح تذکر یکی از برادران (نماینده بهشهر) فرموده بودند که حتی در ایام تعطیل جلسه تشکیل بشود، اجازه بفرمایید که ایام تعطیل را در هیأت رئیسه فعلی بحث می‌کنیم و در آنجا با رعایت مقتضیات تصمیم می‌گیریم و بعداً به اطلاعات می‌رسانیم. فعلاً فردا ساعت ۸ جلسه خواهیم داشت و صورت جلسه تعیین شعب دهگانه مجلس برای رسیدگی به اعتبارنامه‌ها که وسیله استقراع خواهد بود و بعد از امضای سوگند نامه جلسه امروز خاتمه خواهد یافت. آقایان خواهش می‌کنم برای امضای صورت سوگند نامه به محل نطق تشریف بیاورند.

(در این هنگام نمایندگان به شرح زیر در محل نطق حاضر شده و

سوگندنامه را امضا کردند)

آقایان: عبدالحمید آقارحیمی، علی آقا محمدی، دکتر سیدحسن آیت، سیدعباس ابوترابی‌فرد، عباس ابوسعیدی منوچهری، سیدمحمد احمدی فروشانی، ابوالقاسم اخوتیان، علی ارومیان، رحمان استکی، عبدالرضا اسدی‌نیا، دکتر رضا اصفهانی، مرتضی اعظمی لریستانی، مرتضی الویری، عبدالله امامی، فتح‌الله امید نجف‌آبادی، محمدرضا امین‌ناصری، حسین انصاری، مجید انصاری، دکتر سرگون بتاوشانا گوگ‌تپه، محمدرضا باباصفیری، مهندس مهدی بازگان، علی‌اصغر باغانی، دکتر محمدجواد باهنر، محمدهادی برومند، محمدتقی بشارت، علی محمد بشارتی، دکتر احمد بهشتی، اسدالله بیات، صلاح‌الدین بیانی، سیدرضا پاک‌نژاد، سیداکبر پرورش، سیدحسین پورمیرغفاری، محمدعلی تاتاری، بهرام تاجگردون، مصطفی تبریزی، احمد توکلی، سیدمحمد مهدی جعفری، عبدالحسین جلالی، جعفر جوادی‌شجونی، اسدالله جوانمردی، علیرضا چراغ‌زاده‌دزفولی، محمدحسین چهرگانی‌انزلی، محمدصادق

۲ - بزرگترین وظیفه این مجلس تبیین و تصویب قوانینی است منطبق با اسلام و قانون اساسی جمهوری اسلامی که بتواند اسلام اصیل را در بند گرایشهای انحرافی گرفتار ننماید و بدور از هرگونه آلاچی آنرا عرضه نماید. متأسفانه بر اثر آشفتگیهای فکری که پیامد هر انقلابی است و بر اثر ناخالصیهای فکری ناشی از قرن‌ها مهجوری از اسلام اصیل و راستین، بینش‌هایی ناسازگار با جوهر اسلام عزیز و متأثر از مکتبهای شرق و غرب بوجود آمده که معنویت اسلام را تهدید می‌نماید و افکار مردم را بسوی مادیت خالص سوق می‌دهد و رهایی از این مهلکه خطرناک جز با بازگشت به اسلام خالص و پرهیز از انحراف به چپ و راست و اجتناب از التقاط و تقلید و شرق و غرب میسر نیست، باید درست توجه کرد که اسلام به چه انسانی می‌اندیشد و چگونه انسانی می‌خواهد بسازد، انسانی الهی متصف به صفات الله، وارسته از همه کژیها و پلیدیها، کلیه احکام و قوانین ایزاری هستند مستند در جهت ساختن چنین انسان؛ مسؤولیت بزرگ شما نمایندگان ارجمند در تدوین قوانین توجه به همین اصل است که فرآوردهای فکری ناخالص، میزان و معیار قوانین اسلام واقع نشود و قانونی تصویب نگردد که با مقررات اصیل خداوندی و آسمانی نامنتطبق و مصداق سنت سیئه باشد «و من سن سنت سیئه فله و زرم عمل بها الی یوم القیامه» و در خاتمه توجه شما را به رهنمودهایی از قرآن مجید جلب می‌کنم:

اعوذ بالله من الشیطان الرجیم

«و انزلنا الیک الكتاب بالحق مصدقا لما بین یدیه من الكتاب و مهیما علیه فاحکم بینهم بما انزل الله و لا تتبع اهواء هم عما جاءک من الحق لکل جعلنا منکم شرعاً و منهجاً و ان حکم بینهم بما انزل الله و لا تتبع اهواء هم واحذرهم ان یفتنوک عن بعض ما انزل الله الیک (صدق الله العلی العظیم)».

در خاتمه توفیق همگان را در ایفای این رسالت سنگین و ادای دین الهی و مردمی و ملی و سرافرازی همه را در پیشگاه خداوند متعال خواستاریم و امیدواریم که ما همکاری دولت و ملت و نمایندگان و ریاست جمهوری خداوند همه را در راه حفظ و حراست از قانون اساسی و قوانین اصیل اسلامی موفق بدارد ان‌شاء الله. والسلام علیکم و رحمه الله و برکاته (نمایندگان - الله اکبر، الله اکبر، الله اکبر، خمینی رهبر)

۸ - ادای سوگند نمایندگان

رئیس - چنانکه در مقدمه جلسه فرمودند در افتتاح رسمی مجلس شورای جمهوری اسلامی اولین عمل آقایان نمایندگان ادای سوگند است بنابراین خواهش می‌کنم همه آقایان و خانمها قیام بفرمایند. متن سوگند نامه را بنده جمله، جمله می‌خوانم آقایان و خانمها هر یک تکرار بفرمایند و بعداً پای تریبون تشریف می‌آورید و متن سوگند نامه را امضاء خواهید کرد ضمناً تذکراً عرض می‌کنم آقایان نمایندگان اقلیت‌های مذهبی در موقعی که نام قرآن مجید برده می‌شود بنام کتاب آسمانی خودشان ذکری خواهند کرد.

حائری، سیدابوالحسن حائری زاده، سیدجعفر حجت کشفی، سیدسجاد حججی، غلامرضا حسنی بزرگ آباد، حسین حسنی واعظ، سیدابوالحسن حسینی، سیدمحمدباقر حسینی لواسانی، شمس الدین حسینی، ابوالقاسم حسین جانی میاندھی، سیدمحمد حسینی خامنه‌ای، سیدمحمدتقی حسینی طباطبایی، غلامحسین حقانی، مظاهر حق شناس کودهی، علی حقیقت افشار، سیدهاشم حمیدی، عباس حیدری، محمدعلی حیدری، فخرالدین حجازی، سیدمحمد خاتمی، هراچ خاچاطوریان، سیدعلی خامنه‌ای، محمد خزاعی ترشیزی، هرای خلطیان، دکتر محمد خلیلی، اسمعیل خوشنویس، غلامرضا دانش، سیدمحمد کاظم دانش، قربانعلی دری نجف آبادی، بانو گوهرالشریعه دستغیب، یداله دهقانی، دکتر عبدالحمید دیالمه، (مولوی) نظرمحمد دیدگاه، علی اکبر دهقان، محمدعلی رجایی، محمود رضایی هنجنی، سیدابوالفضل رضوی اردکانی، اسمعیل رفیعیان، رضا رضانی خورشیددوست، محمدتقی رنجبرچوبه، محسن رهامی، حسینعلی رحمانی، محمد رشیدیان، غلامعباس زائری، صباح زنگنه، محمد زیدبهبهانی، شکرالله زینعلی، سیداحمد زرهانی، محمدامین سازگارنژاد، دکتر کاظم سامی، محمدعلی سبحان الهی، دکتر یداله سحابی، دکتر احمد سلامتیان، حاج محمدحسین سلمانی زارچی (رحیمی)، سیدابوالفضل سیدریحانی، محسن سیدین، سیدحسن شاهچراغی، سیدمحمدنقی شاهرخی، صمد شجاعیان، عبدالکریم شرعی، غلامعلی شهرکی، میربهزاد شهریاری، دکتر جواد شیرازیان، مهدی شاه آبادی، فتحعلی صاحب الزمانی، قاسم صادقی، محمدحسین صادقی، محمدصادق صادقی گیوی (خلخال)، غفور صادقی گیوی، احمد صدر حاج سیدجوادی، رامپور صدرنوی، لطیف صفری، فضل الله صلواتی خوزانی، ایرج صفاتی دزفولی، خسرو صولت قشقایی، مهندس رجبعلی طاهری، سیدنورالله طباطبایی نژاد، محمدحسن طیبی، کامل عابدین زاده، اسدالله عالی پور، شیخ عباس عباسی، محمدرضا عباسی فرد، سیف الله عبدالکریمی کومله، محمدهادی عبدخدایی، میریونس عرفانی،

* براساس مصوبه مورخه ۱۳۵۹/۴/۳۱ در جلسه بیست و یکم نام مجلس شورای ملی به مجلس شورای اسلامی تغییر یافت. بنابراین تا جلسه مزبور همان عنوان بکار می رود.

حبیب الله عسکراولادی مسلمان، احمد عطاری، بانو اعظم علایی طالقانی، احمد عزیزاده، محمد علی نژادسارخانی، بهاءالدین علم الهدایی، حاج محمد غفاری، میراکبر غفاری قره باغ، هادی غفاری، محمد فاضل، اسماعیل فدایی، اسماعیل فردوسی پور، محمد فرض پورماچیان، حسن فریدون (روحانی)، مرتضی فضلعلی، ارسلان فلاح، حجت انصاری، مصطفی فومنی حائری، اسحق فرهمندپور، حاج عبدالوهاب قاسمی، علی قائمی امیری، مرتضی کتیرایی، حسین کرمانی، فواد کریمی، محمدتقی کمالی نیا، سیدمحمد کیاوش، محمد مهدی کرمی، حسن لاهوتی اشکوری، منوچهر متکی، محمد مجتهدشبهستری، محسن مجتهدشبهستری، محمد محمدی، مرتضی محمودی، شهاب محمودی سرتنگی، محمدباقر محی الدین انواری، محمود مروی سماورچی، عبدالمجید معادپخواه، اسماعیل معزی، علی اکبر معصومی، محمدتقی مطهری فریمانی، عباس مظفر، احمد ملازاده، علی ملکوتی، محمدعلی منتظری نجف آبادی، محمدعلی موحدی، حسین موسوی جهان آبادی خراسانی، عطاءالله مهاجرانی، فضل الله مهدی زاده، سیدمحمد میلانی حسینی، حاج سیدعباس میرونی، میرفخرالدین موسوی ننه کران، دکتر سیداحمد مدنی، مسلم میرزاپورکل اشتری، علی اکبر ناطق نوری، عباسعلی ناطق نوری، قدرت الله نجفی، علی نقی نقوی، کاظم نوروزی، محمد نوروزی، محمد نصرالهی، فرج الله واعظی، ابوالقاسم وافی، محمدعلی هادی نجف آبادی، علی اکبر هاشمی بهرمانی رفسنجانی، علی هاشمی سنجان، حسین هاشمیان، حسین هراتی، احمد همتی، علیرضا یارمحمدی، محمد یزدی، میرزا حسن یوسفی جیردهی.

(جلسه ساعت ۱۱:۱۰ پایان یافت)

رئیس سنی مجلس شورای ملی جمهوری اسلامی ایران*

یداله سحابی